

ΠΟΙΚΙΛΗ
ΜΕΡΟΣ Α'.

ΑΙ ΠΡΩΗΝ ΚΑΙ ΝΥΝ ΑΘΗΝΑΙ

σοι, γνωρίσαντες τὰς Ἀθήνας πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, κατέλιπον αὐτὰς καὶ ἐπανερχονται σήμερον εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου, τρίβουσαν ἑκπληκτοὺς ὀρθακμοὺς των, καὶ δὲν δύνανται νὰ τὰς ἀναγνωρίσωσιν.

Ἀναξίποδουσιν οἱ παλαιότεροι ἐξ αὐτῶν τὸ ἀπέναντι τῆς Τραπέζης — ἦτο μίᾳ μόνῃ τότε — εὐρὺ ξύλινον παράπηγμα, ὅπερ ἔστανε τὰ πανηγυρίζοντα πᾶσαν βασιλικὴν ἐορτὴν εὐάριθμα ὄρει-χάλκινα τηλεβόλα, καὶ ποῦ νὰ τὰ εὔρωσιν! Ἐξέλιπεν ἐκεῖνο καὶ τούτων ἀπόλετο μετ' ἤλιου ἡ μνήμη. Προχωροῦσι περαιτέρω, παρέρχονται τὸ παλαιὸν Σολωνεῖον, καὶ ἀποροῦσι μὴ ἀνευρίσκοντες πλέον ἐκεῖ πλησίον τὰ μικρὰ ἐκεῖνα σανιδόπηκτα καφενεῖα, περίξτων ὁποῖων συνηθοῦζοντο τότε αἱ ἄρθοι ἐτι φουστάνελλαί των ἀγωνιστῶν. Προβαίνουνσι ὀλίγα βήματα, καὶ δὲν εὐρίσκουσι τὸ Τίβολι· προχωροῦσιν ἀκόμη, καὶ δὲν βλέπουσι πλέον τὸ Πανσίλυπον. Ἐκθαμβοὶ πάντοτε τρέπουσιν ἀλλοχόστε τὸ βῆμα, καὶ ἰστάμενοι πρὸ τοῦ χειμερινοῦ θεάτρου, ὅπερ φρουρεῖ ἔτι δ κέρβερος Μίμης, αἰσθάνονται τὸ παράδοξον ἐκεῖνο κρῆμα λύπη· καὶ χρεῖα, ὅπερ αἰσθάνεται ὁ ἀναβλέπων γέροντα καὶ κτετακλιμένα τὸν παλαιὸν φίλον, ὃν ἐγνωρίσεν ἄλλοτε ἀκμῶιον καὶ σφριγῶντα.

— Πῶς χαίρω ὅτι σ' ἐπαναβλέπω! Τί καλὰ στέκεις! λέγουσι τὰ χεῖλη.

— Πῶς κατεβλήθης, ταλαίπωρε! Περίεργον νὰ ζῆς ἀκόμη! λέγει ἡ καρδία.

Καὶ αἰσθάνονται πιθανῶς, ὅτι ἡ καρδία των
recht angenehm verblutet,

ὡς λέγει ὁ Heine, καὶ ἐνθυμοῦνται τὴν Cominoti καὶ τὸν Caprile — οἱ ἀρχαιότεροι ἴσως καὶ τὴν Rita Basso, καὶ τοὺς γεροντικούς; ἔρωτας τοῦ μακαρίτου Λόντου, καὶ τὰς σατύρας τοῦ Ὀρφανίδου — καὶ παρέρχονται ἠδέως βαρυθυμοῦντες, κ' εὐαρέστως αἰμάσσοντες τὴν καρδίαν.

Ἐνθυμοῦνται τότε, ὅτι ἐκεῖ πλησίον εὐθὺς μετὰ τὸ θέατρον ἐξετείνοντο κατὰσπαστοι ἀγροὶ καὶ ἀλώνια θεριστῶν καὶ ἄμπελοι περικιτέρω χλοάζουσαι, καὶ τρέπονται πρὸς τὴν πεδιάδα, ἵν' ἀναπνεύσωσιν ἀέρα καθαρώτερον. Ἄλλ' ἀνκοῦνται εὐθὺς τὸ βῆμά των κωδωλίζουσα ἵππων τριάς, καὶ παρελαύνει ἐνώπιόν των βρεῖχ ἡ ἄμαξά του ἵπποσιδηροδρόμου. Θωροῦσιν ἀντικρὺ, καὶ ἀντὶ ἀγρῶν καὶ ἀλωνίων καὶ θημωνιῶν βλέπουσιν οἰκίας τριωρόφους καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸ τηλεγραφεῖον ἐκτείνον διὰ τῶν ἀέρων τοὺς πολυμίτους σιδηροὺς του βραχίονας.

Ἐκπλακτοὶ πάντοτε, ἐνεοὶ καὶ ὡς ἐν ὄνειρῳ, ἀναβαίνουσι τὴν ὄδον Πειραιῶς, φράσσοντες τὰ ὄψα των πρὸς τοὺς συμμιγαῖς μουσικούς; θορύβους τοῦ ὄψεως, καὶ φθάνουσιν εἰς τὴν Πλατεῖαν τῆς Ὀμοιοῖας ἤτις, δὲν ἐνθυμοῦνται κελῶς, ἀλλὰ νομίζουσιν ὅτι εἶχεν ἄλλο ποτὲ ὄνομα. Βλέπουσιν ἐκεῖ βρῆθον πλήθος ἐορτάσιμον, ἐσθῆτας μεταξωτάς; ἀνακινούσας ἄρθρον κονικρτὸν, ἀμάξας πλήρεις γυναικῶν ἐψιμυθιωμένων, νήπια ἐνδεδυμένα ὡς πλαγγῶνας, νεανίστους; σεισοφυλίζοντας; δίκην ἐτσιζίδων, καὶ ἀκούουσι τὴν στρατιωτικὴν μουσικὴν παίζουσαν τὰ μέλη του Βουκαρε, καὶ τρέβουσι πάντοτε τοὺς ἀρ' ἀλμοὺς των καὶ δὲν πεῖθονται ὅτι γρηγοροῦσι.

Μάτην ἀνζητοῦσι γνώριμον μορφήν μετὰξὺ τοῦ πλήθους ἐκείνου τοῦ ποικίλου. Οἱ πλεῖστοι περὶ αὐτοῦ; εἰσὶ νέοι; οἱ δὲ γέροντες, ὅσοι ἀνοοῦσιν εἰ τὸ ὕδωρ τῆς Allen, περήλλαξαν τόσον! Οὐδ'

ἀνοβολή τις καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν εὐφραίνει πλέον τὸ βλέμμα των. Φουστανέλλας μόλις που σπάνιον ἀπολείπεται ἴχνος, εἶνε δ' ἀπὸ πολλοῦ ἤδη πρόσωπα ἱστορικὰ οἱ γουμανάδες, εἰ ἑορτάσιμοι τῶν ὑπηρετριῶν κατακτῆται, μὲ τὰ γαροφαλλοκέντητα πορτοκάλια των καὶ τὰς ἐρυθράς των κιλιαμάτας.

Πάντα κύκλω των μετεβλήθησαν· πάντα! Καὶ ὅ,τι ἀκούουσι, καὶ ὅ,τι βλέπουσι. Μόνον ὁ κονιορτός, εὐσταλής καὶ ἀκμαῖος ὡς ἄλλοτε, καὶ τῶν ὁδῶν ἡ ἀκαθαρσία, καὶ οἱ ῥακένδυτοι στραγαλοπῶλαι ἀναμιμνήσκουσιν αὐτοὺς ἀμυδρῶς τὰς παλαιὰς των Ἀθήνας, καὶ ἀναπαύουσι τὸ βλέμμα των ὡς μεμονωμένα νησίδια ἐν μέσῳ τῆς κυκλοῦσης αὐτοῦ ἐκπολιτιστικῆς πλημμύρας.

*
* *

Ἄς φαντασθῆ τις ἐπὶ μικρὸν τοιοῦτόν τινα Ἐπιμενίδην, οὐχὶ κοιμηθέντα ἐπὶ καὶ πεντήκοντα ἔτη, ὡς ὁ σοφὸς τῆς Κνωσσοῦ, ἀλλὰ διαμείναντα μακρὰν τῆς πρωτεύουσας τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλεῖου τριάκοντα, εἰκοσιπέντε, ἢ καὶ εἴκοσι μόνον χρόνους. Δὲν λέγομεν τεσσαράκοντα ἢ πενήκοντα, διότι ἐξ αὐτῶν παρήλλαξαν ἤδη τὸν βίον οἱ πλείστοι, ἀφοῦ ἐμερίμνησαν, ἐννοεῖται, ἄλλοι μὲν νὰ κληροδοτήσωσι τὸ χρῆμά των εἰς τὸ ἔθνικόν Πανεπιστήμιον, ἵνα οἱ σοφοὶ του πρυτάνεις ἀναλώσωσι αὐτὸ εἰς γελιογλυφίας τοῦ Ῥήγῃ καὶ τοῦ Γλάδστονος, ἄλλοι δὲ, θυμοσφοῦτεροι, νὰ δρῶσιν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ εἰς ἴδρυσιν φρενοκομείου, καὶ ἄλλοι νὰ τάξωσι τὴν πρόσοδόν του εἰς μόρφωσιν διδασκάλων τῆν ἑβραϊκῆς γλώσσης ἢ ἐρμηνευτῶν τοῦ Σειράχ.

Ὁ Ἐπιμενίδης οὕτως ἐπανέρχεται, ὡς προσέπομεν, εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀλλὰ τὰς διέρχεται μόνον. Δὲν ἔρχεται νὰ καταλύσῃ τὸν βίον ὑπὸ τὸν γλαυκὸν οὐρανὸν τοῦ ἤστεος τῆς Παλλάδος, οὐδὲ νὰ διαθέσῃ τὸ ἀποταμιευμὰ του εἰς κρινωφελεῖς ἐπιχειρήσεις, οὐδὲ νὰ συνοικήσῃ τὰς ἀκνηλοσπάρτους χέρους των περιχώρων, οὐδὲ νὰ διδάξῃ τοὺς Ἀθηναίους τὴν χρηματιστικὴν. Δὲν παρῶξενε τοσοῦτον ἢ νοσταλγίῃ τὸν πατριωτισμὸν αὐτοῦ, οὐδ' ἐκορύφωσε τὸν φιλολογένοιάν του ἢ μακρὰ ἐξ Ἑλλάδος ἀπουσία. Ὁ ἀνὴρ πάσχει περιέρχων μόνον πατριωτικὴν καὶ οὐδὲν ἄλλο. Εἶνε δ' ἡ

περιέργειά του Άκακος, ἀθύρβουσι, ξένη πάσης ὑστεροβουλίας, ἀμέτοχος ἐπιλογισμοῦ ἢ πλῆγίου σκοποῦ οὐδὲν ἴσως. Ἐγνώρισε νεανίας τὴν Ἀθηναϊκὴν πρωτεύουσαν, ἑλληνικὴν ἔτι μικροπόλιν, καὶ ἐπνέρεχεται νὰ ἴδῃ καὶ θαυμάσῃ τὴν μακροθὴν φημισθεῖσαν εἰς τὰ ὄτια τοῦ εὐρωπαϊκῆν μεγαλόπολιν. Ἐγνώρισε, φοιτῶν εἰς τὸ πανεπιστήμιον πρὸ ἐτῶν πολλῶν, τὰς στενάς ἀτραπούς, ἃς διέβαινε προῖνός τὸν χειμῶνα, σπεύδων νὰ καταλάβῃ θέσιν εἰς τὴν Πικροφρηγόπουλον. Ἐγνώρισε κ' ἐνθυμεῖται ἀκόμη τὴν μεγάλην τάφρον, τὴν ἐκτεινομένην πρὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ τὸν βραχώδη πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον ἀνήφορον, ὃν ἀνεβήχαστο ἀσθμαίνων καὶ περιπόφυρος. Ἐγνώρισε καὶ συνηλλάχθη πολλάκις πρὸς τοὺς ὀρθροῦς περιάκτας καρὲς καὶ ζυγάρους, οἵτινες ἀντὶ μιᾶς μόνης πεντάρας προσέφερον εἰς τοῦ μαθητῆς στενόμακρον χάρτινον κῶνον, περιέχοντα τ' ἀκριβότερα τοῦ καρέτων συστατικά. Ἐνθυμεῖται τοῦ Βασιλέως τὸ ἐστικτόριον, ὅπου ἐχρῆταιε πολλάκις τὴν μαθητικὴν του κοιλίαν δαπανῶν ὀγδοήκοντα μόνον λεπτά. Ἐνθυμεῖται ἔτι τῆς κυρίας Ῥομπέρ τὸ ἤξιμον καφεντεῖον, καὶ τοὺς ἀτελευτήτους ἀγῶνας τοῦ φουτιμπο, οἵτινες ἐτελοῦντο ἐν αὐτῷ γὰρ εἰς ἑνὶς τριγώνου. Ἐνθυμεῖται τοὺς στόλους τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, ὅπου ἀνέπνεε κατὰ τις ἐσπέρας τοῦ θέρους τὴν αὔραν τοῦ Σαρωνικοῦ, καὶ τὰ κερὰ, ἅτινα ἔφερον ἀδιακόπως ὁ ὑπηρετικὸς, ἐτελειώτον συνέχειαν εἰς ὅς λουκουμίου ἢ μιᾶς μαστίχης. Διατρεῖ ἔτι τὴν μνημὴν τῶν ἀφελῶν ἐκείνων ἐσπερινῶν συνανακτροφῶν, αἵτινες ἤρχίζον εἰς τὰς ὀκτώ καὶ ἐτελειώνον εἰς τὰς δέκα, συνεκοποῦντο δὲ προχείρως ἐκ τῶν τυχόντων φίλων, καὶ ἤρτουντο δι' ἑνὸς μὲν ἐνίοτε μόνου καρὲς ἀλλὰ διὰ πολλῆς καὶ ἀκόπου πάντοτε φαιδριότητος. Δὲν ἐλπιμόνησε τὰ δίτροχα μικρὰ ἀμάξια τῆς ἀγοράς, οὐδὲ τὸν ἄλλοις διὰ κάτω! τῶν ἀμ. ζηλῶν, οἵτινες ἐπὶ ὥρας μακρὰς ἠγωνίζοντο νὰ συμπληρώσωσι διὰ τὸν Παρθαίαν τὸ ἔμφυχον αὐτῶν φορτίον. Ἐνθυμεῖται ἀκόμη τὰς χονδρὰς βιάδους τῶν ἀστυνομικῶν κλητῶν καὶ τῶν κυνὸνλευκῶν χρωματισμῶν τῶν, καὶ τὴν κεχαρχαμένην ἐπ' αὐτῶν ἰσχυρὰ τοῦ Νόμου. Ἐνθυμεῖται, . . . καὶ τί δὲν ἐνθυμεῖται! Ἄλλ' οὐδὲν σχεδὸν εἶπον φίλοι πρὸς αὐτὸν - σῶζεται πλέον ἐξ ὅσων ἐνθυμεῖται. Ἐξέλιπον,

τῷ εἶπον, πάντα ἐλεῖνα τὰ παλαιὰ τῆς μικροπόλεως γνωρίσματα, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν Ἀθηναίων ἤλλαξαν ὄψιν. Αἱ ὁδοὶ τῶν ἠρβύθησαν, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν ἠρξήσαν εἰς ὄγκον καὶ ὕψος. Τὰ καφενεῖά τῶν ἐπληθύνθησαν περὶ κορυφῆ καὶ μεγάλῃ, οἱ δὲ φουρτηκτοὶ τῶν ἐδεσκαπλασιάζθησαν, ὅσον σχεδὸν καὶ τοῦ Πανεπιστημίου οἱ φουρτηκτοὶ. Ὀλίγοι μόνον πρὸςβῦται καὶ πρὸςβιτίζοντες παίζουσι ἐπιδόμιμον εἰς τὰ καφενεῖα· οἱ ἄνδρες καὶ οἱ νέοι παίζουσι ἐκαυτὸ καὶ β' κκαρὰ εἰς τὴν λέσχη καὶ ἡ ἐνθήκη δὲν εἶνε πλέον ἐν τρίγωνον, ἀλλὰ πολλὰ δραχμῶν νέων χιλιάδες. Ἐξήρανίσθησαν τὰ δίτροχα ἀμάξια, καὶ αἱ ἀμάξια τῆς ἐλληνικῆς πρωτευούσης εἶνε σήμερον αἱ ὠραιότεραι τῆς Εὐρώπης. Τὸ ἄλλο διὰ κάτω δὲν ἀκούεται πλέον, διότι αἱ Ἀθηναὶ ἔχουσι σιδηροδρόμον, δεκατεσσάρων ὅλων χιλιομέτρων. Αἱ συναναστροφῆ ἀρχίζουσι σήμερον ὅτε ἐτελείωνον ἄλλοτε, οἱ δὲ ἀστυνομικοὶ κλητῆρες δὲν φέρουσι πλέον β' ἰβδου· γονδρὰς ἀλλὰ πορφύρας ἐφεστράδας.

Πάντα ταῦτα εἶπον εἰς τὸν περιέρχον πατριώτην νεήλυδες ἐξ Ἀθηναίων φίλοι, καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ θαυμασιώτερα τῷ διηγήθησαν περὶ τῆς ἀγαπητῆς πόλεως τῶν νεανικῶν του χρόνου.

Ἐρχεται λοιπὸν νὰ ἴδῃ καὶ αὐτὸς τὰ συντελεσθέντα θαύματα καὶ νὰ θαυμάσῃ ἰδίους ὄμμασι τῆν εἰς Ἀθήνας ἀθρόον εἰσβολὴν οὐχὶ πλέον τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ τῶν πολιτισμῶν τῆς Ἑσπερίας. Ἐρχεται νὰ ἴδῃ τὴν πρὸ τριακονταετίας ἄμορφον κάμπαν μεταβληθεῖσαν εἰς περικαλλῆ χρυσαλλίδα. Ἐρχεται ν' ἀνανεώσῃ, εἰς ἐφόδιον τῶν πρὸςβυτικῶν του ἡμερῶν, τὴν εἰς τὰς δέλτους τῆς μνήμης του τετραμειμένην παλαιὰν εἰκόνα τοῦ ἄσπερος, ὡς ἀνανεοῦσι, ἀπὸ ἡλικίας εἰς ἡλικίαν, τὰ φωτογραφήματα τῶν τέκνων τῶν οἱ φιλόστοργοι πατέρες.

* *

Ὁ ἀγαθὸς οὗτος παλαιὸς ἀθηναῖος κατέπλευσε νύκτα εἰς Πειραιᾶ, καὶ ἀνῆλθεν. ἔνωσεται, εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Ἀνησύχησεν ὀλίγον, ὅτε ἤκουσε τοὺς ἀμαξήλατας προσφωνοῦντα· τὰ ἐξ ἀμαξίας ἀληθῶς πρὸς ἀλλήλους, ἵνα κατορθώσωσι νὰ ἐξέλθωσι τῆς αὐλῆς τοῦ σταθμοῦ· ἀλλὰ τοῦτο ἀνέμνησεν αὐτὸν

τάς παλαιάς του Ἀθήνας, καὶ τὸ γινώριμον τοῦ πράγματος ἔμε-
τρίασε κάπως τὸ τραχὺ τοῦ ἀκούσματος. Ἠπόρησεν ἔπειτα, ὅτι
ἢ ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν του μετάβασις διήρκεσε
περισσότερον τοῦ σιδηροδρομικοῦ του ταξειδίου.

— Ἀληθῶς αἱ Ἀθηναὶ ἐγεινῶν μεγαλόπολις, διενόηθη μετ'
ἐνδομύχου εὐχαριστήσεως.

Οὕτω δὲ, ἀναπνέων δι' ὄλων αὐτοῦ τῶν πνευμόνων τὸν ἱκανῶς
ἄοσμον κονιορτὸν τῆς Αἰολικῆς ὁδοῦ καὶ κατόπιν τῆς Ἑρμαϊκῆς,
προκύπτων ἀνὰ πᾶν βῆμα διὰ τῆς θυρίδος τῆς ἀμάξης, ἵνα θεω-
ρήτῃ τὰ ἐκατέρωθεν κατάφωτα ἐργαστήρια, καὶ μετ' ἀνεκφρά-
στου θυμηθῆς θεώμενος τοὺς διαβάτας, ἔφθασεν εἰς τὸ ξενοδο-
χεῖον τῆς Μασσαλίας—ἦτοι τῆς Ἀνατολῆς, ὡς αὐτὸς ἐκ παλαιοῦ
τὸ ἐγνώριζε—κ' ἐζήτησε δωμάτιον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

Δὲν κατεκλίθη, καίτοι ἦτο ἀργὰ καὶ αὐτὸς κατὰκοπος. Ἦνοιξε
τὸ παράθυρον, κ' ἐθεώρησεν ἕξω. Ἐδίψα Ἀθήνας. Μάτην ὅμως
ἐκάλει τὸ βλέμμα του ἢ ὑπὲρ τὸν Περθευῶνα φεγγισβολοῦσα παν-
σέληνος, καὶ μάτην τῷ προσεμειδία ὁ ἔναστρως οὐρανός. Αὐτὰ
ἦσαν παλαιὰ καὶ γινώριμα. Αὐτὸς ἤθελε νέα καὶ ἄγνωστα. Ἦθελε
νὰ ἴδῃ διαβάτας πυκνοὺς πληροῦντας τὴν ὁδὸν, καὶ ἀμάξας ἀλ-
λεπαλλήλους παρερχομένας, καὶ καταστήματα πλήρη ἀγοραστῶν
καὶ περιέργων, καὶ θόρυβον πολὺν, καὶ ζῶν, καὶ κίνησιν. Ἦθελε
ν' ἀγρυπνήσῃ ἄκων ἐκ τῆς τύρβης τῆς μεγαλοπόλεως. Ἀλλ' ἢ
προσδοκία του ἀπέμεινεν ἐσφαλμένη, καὶ ταχέως κατενόησεν, ὅτι
μάτην ἠγρύπνει. Ἦκουσεν ἀπὸ τινῶν ὀψοπωλείων τοὺς σαρδελλο-
πώλας παῖδας πανηγυρίζοντας μεγαλοφώνως τὸ ἔωλον ἐμπορευμά-
των, ἤκουσε τὸν κρότον μιᾶς ἀμάξης κατευθυνομένης ἀργὰ εἰς τὸν
σταυλὸν τῆς, ἤκουσε τὸ παροίνιον ἄσμα διαβατῶν τινῶν, παρὰδο-
ξον ἐχόντων τὴν ἀναβολὴν, εἶδε καὶ δύο ἀστυνομικοὺς κλητῆρας,
μειδιῶντας εὐσυνειδήτως πρὸς τὰς βωμολόχους εὐφυολογίας τῶν
ἄδόντων. Ἀλλὰ τόσον μόνον.

Τέλος ἐκουράσθη, ἐνύσταξε, κατεκλίθη, καὶ ἀπεκοιμήθη.

Εἶδε καθ' ὕπνον ὅτι αἱ Ἀθηναὶ εἶχον μεταβληθῆ εἰς Φλωρεν-
τίαν, καὶ μετὰ μικρὸν ὅτι ὁμοιάζον τὰς Βρυξέλλας. Κατεγίνετο
δὲ ἤδη νὰ τὰς μεταμορφώσῃ εἰς Παρισίους, ὅτε ἐξύπνησεν.

Ἐνεδύθη ταχὺς καὶ κατέβη νὰ πῆν τὸν καφέν του εἰς ἓν καφε-
νεῖον, κατὰ τὴν παλαιὰν νεανικὴν του συνήθειαν. Εἰσήλθε δὲ εἰς
τὸ πρῶτον, ὅπερ ἔτυχε δεξ' αὐτοῦ, ἀπέναντι τῆς μεγάλης οἰκίας
τοῦ Μελά.

Ἠλπίζε νὰ ᾔνε μόνος, ἢ σχεδὸν μόνος—ἦτο ἀκόμη πολὺ πρῶτ'
— καὶ ν' ἀναγνώσῃ ἐν ἡσυχίᾳ δέσμην ὅλην πρωϊνῶν ἐφημερίδων.
ὅς ἐπὶ τούτῳ εἶχεν ἀγοράσει πρὸ μικροῦ, ἅμα ἐξεληθὼν τοῦ ξενο-
δοχείου. Ἀλλὰ τὸ καφενεῖον ἦτο πλήρες ἀνθρώπων ὀρθίων καὶ
κνηθμένων, ὧν οἱ περισσεύοντες ἀπέφρασσον καὶ τὰς εἰσόδους, κα-
τέκλυζον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ πεζοδρόμιον. Μὴ ἐνοῶν πόθεν καὶ πῶς
τοσοῦτῳ πυκνὸν τὸ πρωϊνὸν ἐκεῖνο σμῆνος τῶν ἀέργων, μόλις κα-
τώρθωσε νὰ εἰσῆθῆσιν ἐγγύς ἐνὸς τραπέζιου, καὶ πολλακίς ζητήσας,
νὰ λάβῃ τέλος τὸν βαρὺν καὶ γλυκὺν, ὃν ἀπὸ τριάκοντα ἤδη
ἐτῶν μάτην ἐπόθει ἡ καρδία του.

Ἐστενοχωρεῖτο κἄπως, ἀλλ' ἦτο πύχαιστημένος. Τὸ πῆθος
ἐκεῖνο ὅπερ τὸν περιεκύκλου, ὁ συμμιγῆς τῶν φωνῶν του θόρυβος,
αἱ κραυγαὶ τῶν παρερχομένων ἐφημεριδοπωλῶν, ἡ τύρβη τῶν ἀει-
κινήτων ὑπηρετῶν τοῦ καφενείου, ἐτάραττον μὲν τὴν ἀνάγνωσίν του,
ἀλλὰ τὸν ἔτερπον ἐνδομύχως, διότι ἐπλήρουν τὰς προσδοκίας του.

— Ἀλήθεια ἔγειναν μεγαλόπολις αἱ Ἀθηναί, διελογίσθη καὶ
ἐξηκολούθητε ὄρθων μὲν τὸν καφέν του, προστεθῶν δὲ ν' ἀναγνώσῃ
καὶ τὰς ἐφημερίδας του.

Αἴφνης ἴστατ' ἐνώπιόν του ἀνὴρ ὀμῆλιξ, τὸν βλέπει ἐπὶ τινὰς
στιγμὰς ἀτενωῶς, καὶ τείνων πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα,

— Δὲν μὲ γνωρίζεις; λέγει πρὸς αὐτὸν μειδιῶν.

— Ὁ Γιαννάκης! ἀναφωνεῖ ὁ νέηλος Δημητράκης — εἰς ὃν πρέ-
πει τέλος νὰ δώσωμεν ἓν ὄνομα.

— Ὁλόκληρος. Ἀλλὰ πῶς ἐδῶ; πόθεν ἔτσι ἔξαρνα; πότε
ἦλθε;

— Χθὲς τὸ βράδυ, ἀπὸ τὸ Παρίσι, διὰ νὰ ἰδῶ τὰς Ἀθήνας μου.

— Πάντοτε φιλαθηναῖος! Σ' ἐνθυμοῦμαι ἀπὸ τοὺς μαθητικούς
μας χρόνους, ὅτε ἀνέβαινες τρεῖς τῆς ἐβδομάδος εἰς τὸν Λυκαβη-
τὸν διὰ νὰ θαυμάσῃς τὸ πανόραμά των.

— Τώρα τὰς θυμύζω ἀπ' ἐδῶ. Τί μεταβολή! Καὶ σὸ τί γίνεσαι, τί κάμνεις;

— Τὸ βλέπεις, τί κάμνω.

— Δὲν τὸ βλέπω διόλου.

— Πῶς; δὲν ἐννόητες ἀκόμη τοῦ εὐρίσκεισαι;

— Εἰς κερφεῖον ὑποθέτω.

— Ναι, ἀλλὰ εἰς κερφεῖον μεσιτῶν.

— Μεσιτῶν; Ἐγείνεις μεσίτης λοιπὸν ἀπὸ ὑπάλληλος;

— Τί νὰ κάμω ἀγαπητέ! Ἡ κυβέρνησις μ' ἔτρεψε πολὺ μέτρια, ἐγὼ δὲ καμμίαν διέθεσιν δὲν εἶχα νὰ γείνω ἀσκητής. Ἐβάρεθην ἐπὶ τέλους τὴν πῆνιν κ' ἔγεινα μεσίτης.

— Καὶ κερδίζεις τόσα περισσότερα;

— Κερδίζω κατὰ μῆνα ὅσα ἔπερα κατ' ἔτος ἀπὸ τὸ δημόσιον.

— Λαμπρά! καὶ ὄιοι αὐτοὶ εἶνε συνάδελφοί σου;

Οἱ περισσότεροι. Ἄλλοι εἶνε παλαιοὶ ὑπάλληλοι ὡς ἐγώ· ἄλλοι νέοι ἐπιστήμονες, τοὺς ὁποίους ἔφινε ναστικὸς ἢ ἐπιστήμη· ἄλλοι φοιτηταὶ, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκουσι περισσύτερον προσοδοφόρον νὰ φοιτοῦν ἐδῶ παρὰ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· ἄλλοι εἶχαν ἔργον καὶ τὸ ἄφησαν, ἄλλοι δὲν εἶχαν καὶ κῆραν. Ὅλοι τῶν τέλους πάντων, τοὺς ὁποίους βλέπεις ἐδῶ συναθροισμένους, πάσχουν μίαν κοινὴν ἀσθένειαν. . . δίψαν χρημάτων.

— Ναι τὴν ἔχουν οἱ ἄνδρες καὶ οἱ γέροντες, δὲν ἀπορῶ. Ὅταν κανεὶς δὲν ἔχει πλέον πόθους, οὔτε ἐλπίδας, οὔτε φιλοδοξίαν οἰκονομῶν, ἐννοῶ νὰ κυνηγᾷ τὰ χρήματα. Ὅταν ξεραυθῆ ἡ καρδιά, μόνον μὲ χρήματα πατίζεται, συμφωνῶ· ἀλλὰ νὰ πάσχουν δίψαν χρημάτων καὶ οἱ νέοι. . .

— Εἶνε κἄπως περίεργον, θὰ εἶπῃς.

— Περίεργον; Εἶνε λυπηρὸν, πολὺ λυπηρὸν διὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου. Ποίους ἄνδρας τοὶ ἐτοιμάζουσι οἱ νέοι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ἐγήρασαν τόσον πρόωρα; Ποίας ἠθικὰς δυνάμεις τοῦ φιλάττουσι οἱ ἀμύστικες αὐτοὶ μεσίται, τοὺς ὁποίους ἐξήντηλασεν ἢ θὰ ἐξαντλήσῃ βέβαια ὁ πυρετὸς τῶν χρημάτων; Ποῖον εὐγενὲς αἴσθημα θὰ μείνῃ εἰς τὴν καρδίαν των, ὅταν γείνουν ἄνδρες, ἀφοῦ ὅλη των ἢ ὑπαρξὶς συνεκεντρώθη ἀπὸ τώρα εἰς τὸ ὕλικόν κέρ-

δος; Τί κερτάλιον γνώσεων, μαθητέως, ἐργασίας, ἡθικότητος θὰ ταμειεύσων αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διὰ τὸ μέλλον των;

— Ἐνδικαίρῳσαι, φίλε μου, διὰ πράγματτα, διὰ τὰ ὅποια αὐτοὶ πολὺ ὀλίγον ἐνδικαίρουνται. Σὺ ἐταμειύσας ἀρετὴν ποίησιν ἀπὸ τὴν νεότητί σου. Αὐτοὶ ἐργάζονται νὰ ταμειεύσων χρήματα, διότι τὰ χρήματα μόνον σήμερον κάμνουν τὸν ἄνθρωπον.

— Αὐτοῦ καταντήτατε καὶ σᾶς; σᾶς συγχάριω.

— Διατί νὰ μὴ καταντήσωμεν, ἀφοῦ κατήντησεν αὐτοῦ ὅλος ὁ κόσμος;

— Διότι ὁ ἄλλος κόσμος εἶνε γέρον, καὶ ἡ Ἑλλὰς εἶνε ἰσχυρὴ νέα' νά, διατί! Ἄν ὁ ἄλλος κόσμος ἔπασεν ἀλληλοδιαδόχως ὅλους τοὺς πᾶσαις μὲ τοὺς ὁποίους ἐμέτρει ἄλλοτε τὴν αἴαν, καὶ τὴν μετεἶ μόνον σήμερον μὲ τὰ χρήματα, εἶχε καιρὸν νὰ τὸ κάμη, ὁμοίως ζῆ πρὸ αἰώνων. Σεῖς ὁμοίως εἶθε ἰσχυρὴ νέπια. Ἐβ' ἤκατε χ'ῆς ἀπὸ τὸ αἰγόν' δὲν ἔχετε βιομηχανίαν, δὲν ἔχετε ἐμπόριον, δὲν ἔχετε σχολεῖα, δὲν ἔχετε κληρον, δὲν ἔχετε τίποτε, καὶ νομίζετε ὅτι τὸ ἄλλα καὶ τὸ ὠμέγα τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε τὰ πλήρη χρηματοκοιθώτια.

— Εἶσιν κᾶπως ὑπερβολικὸς. Λησμονεῖτε, ὅτι αἱ ἄνθρωποι σήμερον ἔχουν πολὺ περισσοτέρως ἀνάγκαι, παρ' ὅσας εἶχαν πρὸ τριάκοντα ἐτῶν, καὶ ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὐταὶ δὲν θεραπεύονται μὲ δ' ὅσοι, μὲ σύννεφα καὶ μὲ πανσέληνον.

— Δὲν τὸ λησμονῶ διόλου. Βλέπω μάλιστα μὲ λύπην μου, ὅτι κ' ἐξήτατε τὰς ἀνάγκαι σας ἐκείνας, αἱ ὅποια θεραπεύονται μόνον μὲ χρήματα, καὶ αἱ ὅποια δὲν εἶνε βεβαίαι αἱ εὐγενέστεραι ἀνάγκαι τοῦ ἀνθρώπου. Διατί ὁμοίως τὰς κ' ἐξήτατε; Ποῖος σας εἶναι;

— Ὁ πολιτισμός, φίλτατε ὁ πολιτισμός! Δὲν ἤξεύρετε, ὅτι αἱ Ἀθῆναι ἐγενίον μεγάλου πόλις; ὅτι δὲν ἔχουν πλέον σκράντα, ἀλλὰ ἑκατὸν χιλιάδας κατοίκους; ὅτι...

— Ὅλ' αὐτὰ οὐδ' ἐῖπαν, καὶ ἤλθα νὰ τὰ ἰδῶ. Ἀλλά, τί νὰ σοῦ εἰπῶ! τὸ πρῶτον σημεῖον τοῦ πολιτισμοῦ σας, τὸ ὅποιον βλέπω, δὲν εἶνε πολὺ δρεκτικόν.

— Ἴδε καὶ τὰ ἄλλα, καὶ ἐλπίζω νὰ μεταβάλλω γνώμην.

Ἄλλὰ τώρα μὲ συγχωρεῖς νὰ σ' ἀφήσω, προσέθηκεν ὁ Γικυνάκης μειδιδῶν. Οἱ πελάττι μοι βλέπεις ἀνησυχοῦν. Πλησιάζει ἡ ἑκκαθάρισις τοῦ μηνός, καὶ ἔχομεν ἐργασίας· τὸ ἐσπέρως ὅμως σὲ θέλω θὰ ἔλθω νὰ σὲ πάρω ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖόν σου. . . . ποῦ κατέλυσες;

— Εἶς τὴν Μασσαλίαν.

— Λοιπὸν ἀναβλεπόμεθα.

Καὶ οἱ δύο φίλοι ἐχωρίσθησαν.

* *

Ἐπισημασθέντες ὅτι ἡμεῖς μόνος, ἀλλὰ δὲν ἔμειναν ἐν τῷ καφενεῖῳ τὰ περίξ ἀπὸ τοῦ γινόμενα δὲν ἐκίνουν πλέον τὴν περιέργειάν του, ἐτάρακτον δὲ τὴν πατριωτικὴν του χολήν. Εἶχε τόσους γνωρίζει οἰκίους καὶ φίλους, καταποθέντας εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν χρηματιστηρίων! Ἐνθυμεῖτο ἄλλους, καὶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ὀλιγώτεροι, ὧν εἶχε ρικνῶσει τὴν καρδίαν τὸ ἀπὸ τῆς κυβείας χρῆμα, καὶ ἐθεώρει τὸν κύκλω τυρβάζοντα ὄμιλον ὡς ἀγέλην θυμάτων, ἀγομένην ταχέως ἢ βραδέως ἀλλ' ἀναποδράτως πάντοτε, εἰς τὰ σφαγεῖα δύο ἢ τριῶν μεγάλων κερδοσκοπῶν.

Συνήγαγε τὰς ἐφημερίδας του, ἐταμίευσεν αὐτὰς διὰ τὸν μεσημβρινόν του ὕπνον εἰς τὸ θυλάκιόν του, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδόν.

Οὐδένα εἶχε σκοπὴν τὸ βῆμά του. Ἦθελεν ἀπλῶς νὰ περιέλθῃ τὴν πόλιν, καὶ νὰ ἴδῃ τὰς ἐξωτερικὰς καὶ ὄρατὰς οὕτως εἰπεῖν προόδους τῆς.

Κατέβη οὕτω πρὸς τὴν ὁδὸν Πατησίων, ἐσταμάτησεν ὀλίγον πρὸ τοῦ πλήθους τῶν διαστχυρομένων ἀμαξῶν καὶ τῆς παρερχομένης ἀμάξης τοῦ ἵπποσιδηροδρόμου, καὶ μόλις κατώρθωσε νὰ ἀναγνωρίσῃ ποῦ εὕρισκετο, βλέπων δεξιᾷ του τὴν ἀμετάβλητον πηλιαν οἰκίαν τοῦ Μαυροκορδάτου, πιεζομένην ὑπὸ τὸν ὄγκον τῶν περίξ οἰκοδομῶν. Εἶδε κύκλω, καὶ ἐθαύμασε πρὸς τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν ἐν ὑπαίθρῳ καθημένων, ὧν ἄλλοι μὲν ἔπινον τὸν καφέντων, ἄλλοι ἐκαθαρίζοντο τὰ ὑποδήματα, ἄλλοι ἀνεγίνωσκον ἐφημερίδας, ἄλλοι συνωμίλουν, καὶ ἄλλοι, οἱ ἐνεργητικώτεροι, ἐθεώρουν τοὺς παρερχομένους.

— Πολὺ πρόπει νὰ ἐπλούτησεν ἡ Ἀθήνη, διελογίσθη, διὰ νὰ ἔχουν τόσους ἀργοὺς καὶ τόσα καφενεῖα.

Καὶ ἐτρόπη δεξιᾷ, ἀναβάντων τῆ ὁδὸν Σαδίου.

Ἐδῶ ἀληθῶς τὰ ἔχασε.

Οὔτε τάφος πλὴν, οὔτε γεφύρια συνδέοντα τὰς βραχίονας πλευρὰς τῆς, οὔτε μάνδραι κατηρειπωμέναι, ὡς ἄλλοτε, οὔτε οἰκὸ πεδᾶ ἀναπεπταμένα εἰς πᾶσαν τοῦ παροδίου ἀνάγκην.

Οἰκίσαι ἐκατέρωθεν μεγάλαι, καὶ πεζοδρομία πλακόστρωτα. καὶ σύρματα πολλαπλᾶ τηλεγράφων, καὶ δεινροστοιχίαι, καὶ ἰκρίσματα κολοσσιαία μεγάλων οἰκοδομουμένων.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι ὀλίγου δεῖν ἐξώρουτε τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἡλατύπη τῶν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου μαρμαροκοποῦντων οἰκοδόμων, καὶ ἐκκληίδου τὸν ἱματισμὸν αὐτοῦ τὸ ἄνωθεν καταπίπτον κονίαμα. Ἀλλὰ τί ἐσήμαινον τὰ παροδικὰ ταῦτα μικρολογήματα ἀπέναντι τῆς καλλιμαρμάρου οἰκοδομῆς;

Περαιτέρω τὸν ἐξένισε κάπως τὸ οἰκτρὸν θέαμα τῶν ξηρῶν πεύκων, ἅτινα δίκην ἀνεστραμμένων σαρωμάτων, πρετάσσοντο ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐφάνιντο παρακαλοῦντα τοὺς διχθάτας νὰ πτύσωσιν εἰς τὰς βίβλας των, ἵνα δροσιθῶσιν, ἐνθ' ἐγγύς αὐτῶν ἔβρεε διαρκῶς βρῦς κατὰκλύζουσα τὴν ὁδόν. Προσεπάθητε νὰ εὐρῆ πατριωτικὴν τινα ἐξήγησιν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσεν, ὡς δὲν κατώρθωσεν ἐπίσης νὰ ἐνοήθη, δικτὶ ἡ μὲν ὁδὸς ἦτο πλήρης πηλοῦ, ἐκ τοῦ καταβρέγματος, τὰ δὲ πεζοδρομία πλήρη κονιορτοῦ καὶ γωμάτων καὶ σκυβάτων.

Ἐφθασεν οὕτω ἀπέρων πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ ἐσταμάτησεν ἐκεῖ μικρόν, καὶ μετὰ συγκινήσεως ἀνεπόλησε, ἡμέρας ἀρχίαι. Περὶ ἤθε χαίρων τὸ θαλερόν του κηπέριον, ἐντρόπη ὀλίγον, εἶδὼν δι' ὁποίων ἀγαλμάτων ἐτίμησεν ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη τὴν μνήμην τοῦ Ῥήγα καὶ τοῦ Γρηγορίου, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀριστοτελεῖ πευκῶνα. ἵνα ἐπαινίδη τὴν τάφον τῶν ἱερολοχιτῶν. Ἐδῶ κατεξάνεστη ἡ καρδίκα του, — ἄφου κατεξάνεστη πρότερον ἡ ὄσφρησις του — καὶ ἐκάλυψεν ἐξ αἰσχύνης τὸ πρόσωπον, βλέπων ὁποῖον φόρον σεβασμοῦ ἐκλήθησεν οἱ παροδῖται καὶ οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου νὰ προσφέρωσιν εἰς τοὺς ἡρώας τοῦ Ἀρχαγοσκίου.

Κατέλιπε βαρυθυμῶν τὸν δυσώδη περίβολον, καὶ χαιρετίσας

διὰ τρυφεροῦ βλέμματος τὴν ἀπέναντι μεγάλην οἰκίαν ἧς μισθότης ποιε, πρὸ χρόνων πολλῶν, εἶχε κατοικήσει ἐν στενὸν δωμάτιον, προδχώρησεν ἀναβαίνων τὴν λεωφόρον Πανεπιστημίου.

Ὁραία, πολὺ ὄραία τοῦ ἐφάνη ἡ Ἀκαδημία.

— Τί θὰ τὸ κάμου ἄραγε τὸ κατάρχουσον αὐτὸ οἰκοδόμημα! εἶπε καθ' ἑαυτόν—, καὶ ἐνθυμηθεὶς τοὺς στίχους τοῦ Bodenstedt:

Geld Heber ohne Taschen

Als Taschen ohne Geld,

— Καλλίτερον, εἶπε παρωδῶν, νὰ εἶχαμεν ἀκαδημαϊκοὺς χωρὶς Ἀκαδημίαν, παρὰ Ἀκαδημίαν χωρὶς ἀκαδημαϊκοὺς.

Εἶτα προδχώρησε περὶ τέρω, καὶ στάς ἀριστερᾷ ἐνώπιον οἰκίας ὀγκώδους ἀνέγνω ἐπ' αὐτῆς: ΙΑΙΟΥ ΜΕΓΑΡΟΝ.

Ἐδῶ ἐσταμάτησεν ὁ νοῦς του.

— Ποῦτος ἤξεύρει τί ἐννοεῖ ὁ ποιητής! διανοήθη, ἐπαναλαμπάνων τὴν φράσιν, δι' ἧς ὁ μακαρίτης Ἀσώπιος ἐσχολίαζε τοὺς στίχους τοῦτοις τοῦ Σολωμοῦ:

«Ζῆ τοῦ νεροῦ κ' ἡ στάλα, ὁ ποῦ κολλάει

ἢ τὸ ποτήρι. Ἀλληλοῦσα ἐγὼ κ' ἐκείνη.»

Παρήλθε τοὺς βασιλικοὺς σταύλους, οὓς εὔρεν ὡς τοὺς εἶχεν ἀφήσει, καὶ θαυμάζων πάντοτε τὰ ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ νεδόμενα μέγαρα, ἔφθασεν εἰς τὴν Πλατείαν τῶν ἀνακτόρων.

Τί ἦτον αὐτό! Ἀτμομηχανὴ σφιζουσα, καὶ ἄλλαζαι κατόπιν σφόμεναι πλήρεις ἀνθρώπων, καὶ σιδηρὰ ἐλάσματα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ!

— Μνήσθητί μου, Κύριε! ἀνέκραξεν ὁ Δημητράκης, καὶ ἐσταυροκοπήθη.

Κυκεῶν ἀληθῆς ἔγεινεν ὁ ἐγκέφαλός του, καὶ ἔστη ἐνός καὶ ἄλλος, μὴ δυνάμενος νὰ συμβιβάσῃ ὅ,τι ἔβλεπε μὲ ὅ,τι εἶδε πρὸ μικροῦ.

— Μὰ τὸ ναι, εἶπε, περίεργον πολιτισμὸν ἔχουν αἱ Ἀθῆναι. Πολιτισμὸν Λονδίνου καὶ πολιτισμὸν χωρίου τῆς Βουλγαρίας.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος τῶν Ἀθηναίων ὁ κυστικὸς καὶ ἀπολίτιστος ἔρχι·

ζεν ἤδη νὰ φλέγη τὴν φαλακρὰν κεφαλὴν τοῦ νεήληδός πατριώ-
του.

— Τὸ ἐσπέρας βλέπω τὰ ἄλλα μὲ τὸν Γιαννάκη! διελογίσθη
καὶ ἐπανέκαμψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ.

* *
*

Ἄς ἀφήσωμεν τὸν ζένον ἡμῶν ν' ἀναγνώσῃ ἤσυχος τὰς προΐ-
νάς του ἐφημερίδας χωρὶς ν' ἀναγράψωμεν τὰς ἐξ' αὐτῶν ἐντυπώ-
σεις του περὶ τῆς γλωσσικῆς καὶ δημοσιογραφικῆς προόδου τῶν
Ἀθηνῶν.

Ἄς τὸν ἀφήσωμεν ἐπίσης νὰ κοιμηθῇ τὸν μεσημβρινόν του
ὑπνον μ' ὅσην ἀταραξίαν τῷ ἐπιτρέπουσιν αἱ μυῖαι, οἱ σκνίπες,
καὶ οἱ κώνωπες τῆς κλασικῆς πόλεως, καὶ ἄς παρακολοθησώμεν
αὐτὸν τὴν ἐσπέραν, ἐξερχόμενον εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Γιαν-
νάκη.

Ὁ Γιαννάκης, ὡς μεσίτης σεβόμενος ἑαυτὸν καὶ τοὺς πελάτας
του, ἔχει, ἐννοεῖται, δίφρον κομψότατον, εἰς ὃν ἀναβιβάζει τὸν
φίλον του, ἀναφωνοῦντα φαιδρῶς:

— Ἔχεις καὶ ἀμάξι, βλέπω!

— Μεσίτης καὶ ἰατρός χωρὶς ἀμάξι δὲν κάμνει σήμερον δου-
λειά εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀγαπητέ.

Καὶ φωνεῖ πρὸς τὸν ἀμαξηλάτην:

— Ἰράβα εἰς τὰ Πατήσια!

— Ἐδῶ εἶνε τὸ Πολυτεχνεῖον, λέγει μετὰ μικρὸν εἰς τὸν νεή-
λυτον φίλον. Θὰ τὸ ἐνθυμεῖσαι βέβαια.

— Τὸ ἐθεμελίωσαν, νομίζω, ὅταν ἔφυγα· πῶς; δὲν ἐτελείωσεν
ἀκόμη;

— Ἐτελείωσαν τὰ χρήματα.

— Δὲν ἠμποροῦσατε νὰ τὸ κάμετε μικρότερον μ' ὅσα χρήματα
εἶχατε; θὰ ἐχωροῦτε ὑποθέτω πάντοτε τὴν Ἀθηναϊκὴν κηλλιτε-
χνίαν. Καὶ αὐτὸ τὸ ἄλλο, τί εἶνε;

— Τὸ ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον.

— Καὶ αὐτὸ ἀτελείωτον. Ἄς ᾄνε! Ἑλληνικὴ ἀσθένεια. Μεγά-
λα τὰ σχέδια καὶ μικρὰ τὰ πράγματα. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὰς

οικοδομίας, νά ἰδοῦμεν ὀλίγον καὶ τὸν ζωντανὸν κόσμον. Ποία εἶνε αὐτὴ ἡ κυρία εἰς τὸ ἀμάξι;

— Εἶνε μία κυρία... κἄπως... δηλαδή... πῶς νά σοῦ εἰπῶ...

— Ἐννόητα. Περιέργον νά ἦνε τόσον σεμνὰ ἐνδυμένη. Ἐγὼ θὰ ἐξελάμβανχα ὡς τοιαύτην ἐκείνην ἐκεῖ, ἡ ὁποία περιπατεῖ δεξιᾷ εἰς τὸ πεζοδρόμιον.

— Αὐτὴ; εἶνε κυρία πολὺ καθῶς πρέπει.

— Καὶ διατί ἐνδύεται ἔτσι;

— Εἶνε συρμός, φαίνεται.

— Ὁ συρμός εἶνε πολλῶν εἰδῶν, ἀγκυπτε' ἄλλ' αἰ κυρία σας, βλέπω, δὲν ἐκλέγουν τὸν καλλίτερον. Καὶ αὐτὴ ἡ ἄλλη κυρία εἰς τὸ ἀμάξι, ποία εἶνε;

— Ὅ,τι ἦτον ἡ πρώτη.

— Αἱ! νά σοῦ εἰπῶ, καλὰ προωδεύσατε. Μὲ τὸ ἔλεγαν...

Ἄλλὰ διακόπτει αἶρνης τοὺς λόγους τοῦ ἀγαθοῦ ξένου θόρυθος φωνῶν, κρυγῶν, ὕβρεων, ἀνταλλασσομένων μεταξὺ καρόφρων ῥωμέως, ἐκλύοντο; τὸ ἀμάξιόν του ἀπὸ ῥυτῆρος καὶ κλητῆρος ἀστυνομικοῦ, διατάσσοντος αὐτὸν νά σταματήσει. Ὁ ἀμαξήλατος φαίνεται πως ὑποθεβεργμένος, ὁ δὲ κλητῆρ δὲν φαίνεται νῆστις.

Τί προσφωνοῦσιν ἀλλήλους ἐν τοιαύτῃ καταστάσει, εὐκόλως δύναται τις νά φαντασθῆ. Τὸ ἀμάξιον τρέχει πάντοτε, ὁ κλητῆρ μονολογεῖ, χειρονομῶν τραγικῶς ὡς πρωταγωνιστῆς τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου, διότι οὐδεμίαν ἔχει αὐτὸς διαθέσιν οὔτε αἰ κνημὶ τοῦ δύναιεν νά τρέξωσι κατόπιν τοῦ παραβάτου τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων, οἱ δὲ διαβάται ὑποχωροῦσι μὲν φρονίμως πρὸ τοῦ κελιάζοντος ἱππάριου, συναγείρονται δὲ περὶ τὸν κλητῆρα καὶ σχολιάζουσι πατριωτικῶς τὰ γινόμενα. Ἄλλὰ διὰ μᾶς ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται. Τὸ ἀμάξιον τρέχον πάντοτε ἀνατρέπει ἐν μέσῃ ὁδῷ ἀμέριμον χωρικὸν, μετακλίνοντα ἐπὶ τοῦ ὄνου του εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἱππᾶριον σταματᾷ τέλος, ἔκπληκτον καὶ αὐτὸ πρὸ τοῦ κατορθώματός του. Ὁ κλητῆρ καταφθάνει τότε δρομαῖος, ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἀμαξήλατου, δέρει, δέρεται, καὶ ἐν μιᾷ στιγ-

ΟΡΦΕΥΣ
ΘΡΗΝΩΝ ΤΗΝ ΕΥΡΥΔΙΚΗΝ

μη εὑρίσκειται χαμαὶ ἀνάσκελος δι' ἐνὸς λακτίσματος τοῦ ἀμαξή-
λάτου, ὅστις τρέπεται εἰς φυγὴν.

— Πού θὰ μοῦ πᾶς! λέγει στωϊκῶς ὁ κλητὴρ, ἐχειρόμενος καὶ
τινάσσων τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῆς πρώην πορφύρας ἐφεστρίδος του.
Πού θὰ μοῦ πᾶς!

Καὶ ἐπιβιβάζων μεγαλοπρεπῶς τοῦ ἀμαξίου, δρᾷτταται τῶν
χαλινῶν, καὶ ὀδηγεῖ αὐτὸ εἰς τὴν Ἀστυνομίαν, ἀφίνων εἰς τοὺς
διαβάτας νὰ μεριμνήσωσι περὶ τοῦ μωλωπισθέντος χωρικοῦ.

— Πῶς σοῦ ἐφάνη ἡ σκηνή; ἐρωτᾷ ὁ μεσίτης τὸν φίλον του.

— Ἄς ἐπιστρέψωμεν, ἀπαντᾷ ἐκείνος, χωρὶς ν'ἀπαντήσῃ.

— Εἰς τὰ Ὀλύμπια! διατάσσει ὁ Γιαννάκης τὸν ἀμαξήλάτην
του, καὶ ὁ δίδυρος διαβιβάζων ταχὺς τὴν ὁδὸν Πατησίων καὶ τὴν
ὁδὸν Σταδίου, διελευσέναι τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος.

Ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ παίζει ἀπὸ τῆς κεντρικῆς ἐξέδρας,
καὶ κόσμος πολὺς πληροὶ τὴν πλατεῖαν. Οἱ μὲν κάθονται κύκλω,
ῥοφῶντες μετὰ τοῦ κονιορτοῦ τὸν καφέν των, οἱ δὲ περιπατοῦσιν
ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὀλίγοι, πολλὸ ὀλίγοι κυκλοῦσι τὴν ἐξέδραν,
προσέχοντες εἰς τὴν μουσικὴν.

— Ὁ δῆμος, λέγει ὁ Δημητράκης, πρέπει νὰ κερδίξῃ ἀρκετὰ
ἀπ' αὐτὰ τὰ καφενεῖα.

— Πῶς, δηλαδὴ;

— Πόσον τοὺς ἐνοικιάζει τὸ μέρος τῆς πλατείας τὸ ὁποῖον τοὺς
παρκαφωρεῖ διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν τραπέζιων των;

— Ὁ δῆμος δὲν ἐνοικιάζει τίποτε. Αὐτὸ δὰ ἔλειπε, νὰ μᾶς
ἐνοικιάξῃ τόρα ὁ δῆμος καὶ τοὺς δρόμους. Οἱ ἄνθρωποι βάζουν
τὰ τραπέζιά των ἐμπρὸς εἰς τὰ καταστήματά των, καὶ κανεὶς δὲν
τοὺς ἐμποδίζει.

— Ἄ! ἔτσι ἐννοεῖτε σεῖς ἐδῶ τὰς πλατείας. Πολὺ καλὰ· ὡς
πρὸς τοῦτο δὲν ἐγείνατε, βλέπω, ἀκόμη παρισινοὶ, ἐνῶ τοὺς ἐπε-
ράσατε ὡς πρὸς τὰς ἀγγελίας τῶν δημοσίων θεαμάτων.

Καὶ ὁ νέπλος Ἀθηναῖος δεικνύει εἰς τὸν μεσίτην ὑπερμεγέθη
θεατρικὴν εἰδοποίησιν κυκλοφοροῦσαν διὰ τοῦ πλήθους ἐπὶ τῶν
ἔμων μικροῦ γεροντίου.

Ἡ ἄμαξα διέρχεται μετὰ μικρὸν τὴν ὁδὸν Φιλελλήνων, κάμ-

πτεῖ τὴν ἀγγλικὴν ἐκκλησίαν καὶ καταβαίνει πρὸς τοὺς παρισίους κήπους.

— Δὲν ἀφίνομεν τὸ ἀμάξι, νὰ περιπατήσωμεν ὀλίγον; παρατηρεῖ ὁ ξένος. Ἦθελα νὰ βλέπω καὶ νὰ παρατηρῶ ἀνετώτερον.

— Διατί ὄχι, ἀπαντᾷ ὁ Γιαννάκης; ἀλλὰ θὰ κουρασθῶμεν.

— Ἔτσι γρήγορα κουράζεσθε τόσα οἱ Ἀθηναῖοι; Δὲν πιστεύω ἔπειτα, ἂν κουρασθῶμεν καθήμεθα.

Οἱ δύο φίλοι ἐξακολουθοῦσιν οὕτω πεζοὶ τὸν δρόμον των, καὶ ἀναβαίνουν εἰς τὸν λόφον τοῦ καφενείου τῶν Ὀλυμπίων.

— Ἐδῶ, βλέπεις, παρατηρεῖ ὁ μεσίτης, τὰ ἔχομεν ὄλα: Ἔστιατόριον, καφενεῖον καὶ θέατρον.

— Ἐδῶ, ἀπαντᾷ ὁ κατὰπληκτος φίλος του, δὲν ἀναγνωρίζω πλέον τίποτε. Ἐνθυμοῦμαι χωράφια, θημωνιᾶς, ἀλώνια, ποῦ καὶ ποῦ κανὲν ὄναριον τῆς Πλάκας, καὶ ἐκεῖ κάτω εἰς τὰς Στήλας ἕν μικρὸν καφενεδάκι ἀπὸ σκνίδας. Τί εἶνε ὄλ' αὐτὰ τὰ φῶτα ἐκεῖ κάτω;

— Θέατρα, καφενεῖα, ἔστιατόρια, λουτρά. . . .

— Λουτρά; ὄχι ἀπὸ νερὸν τοῦ Ἰλισσοῦ, ὑποθέτω.

— Λουτρά θαλάσσια, φίλτατε.

— Ἔλα, ἄφησε τὰς ἀστειότητας.

— Θαλάσσια λουτρά, . . . ἀληθινά, μὲ ἀληθινὴν θάλασσαν.

— Καὶ τί τὰ ἤθέλατε ἐδῶ τὰ θαλάσσια λουτρά, ἀφοῦ ἔχετε τὴν θάλασσαν ἐμπρὸς εἰς τὴν μύτην σας;

— Τὰ ἤθελεν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τὰ ἔφερε μὲ σιδηροῦς σωλῆνας, μὲ ἀτμομηχανάς, μὲ διπλὰς, τριπλὰς δεξαμενάς. . . .

— Πηγάζει κόσμος;

Λέγουν: ἐγὼ δὲν ἐπῆγα.

— Οὔτε θὰ πάγης, ὑποθέτω.

— Δὲν ἤξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν. Ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπως ἐγείναμεν, κανεῖς δὲν ἤξεύρει σήμερον τί θὰ κάμη αὔριον.

Καὶ οἱ δύο φίλοι προχωροῦσι πρὸς τὸ ἄντρον τῶν Νυμφῶν, μετὰ κόπου πολλοῦ διασχίζοντες τὸ πυκνὸν πλῆθος τῶν περιπατητῶν, καὶ προσέχοντες μὴ ἀνατραπῶσιν ὑπὸ τῶν ἀμαξῶν, αἵτινες διασταυροῦνται πνυταχόθεν.

— Δὲν μὲ λέγεις, σὲ παρακαλῶ, ἕνα πρᾶγμα; λέγει ὁ νέπλις πατριώτης, καὶ ἀνακόπτει πρὸς στιγμὴν τὸ βῆμά του.

— Τί;

— Ὁλον αὐτὸ τὸ πλῆθος τὸ ἐορτάσιμον, ὅλοι αὐταὶ αἱ ἄμα-
ξαι, τὰ φῶτα, αἱ μουσικαί, ἡ κίνησις, ὁ θόρυβος, . . . σημαίνουν, ὅτι
ὁ κόσμος αὐτὸς διασκεδάζει.

— Βεβαίως.

— Καὶ διὰ τὴν διασκεδάξην τοιουτοτρόπως, θὰ εἶπῃ, ὅτι ἐξοδεύει.

— Ἐννοεῖται.

— Ἦθελα λοιπὸν νὰ ἤξευρα, ἂν τὰ χρηματικὰ περισσεύματα
θλου αὐτοῦ τοῦ κόσμου ἠϋξήσαν ἀναλόγως μὲ τὴν διασκεδάσειν
του. Τοῦτέστι μὲ ἄλλους λόγους, ἂν ὅλον αὐτὸ τὸ πλῆθος συλλο-
γίζεται πρῶτον τὰς πρώτας καὶ κυρίας του ἀνάγκας καὶ ἔπειτα
διασκεδάξει, ἢ κόμνει τὸ ἀντίστροπον, . . . ὡς φοβοῦμαι. Διότι.
τί νὰ σὲ εἶπῶ, ἀγαπητέ. Πολὺν, πάρα πολὺν κόσμον βλέπω δια-
σκεδάζοντα εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἂν ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος διασκε-
δάξει ἀπὸ τὰ περισσεύματά του, τότε χρὰ εἰς ἑσῆς.

— Δὲν ἠξέυρω τί ν'ἀπαντήσω εἰς τὴν ἐρώτησίν σου. Ποῖος
ἠξέυρει τί ἔχει ὁ ἄλλος εἰς τὴν σακούλάν του, καὶ πρὸ πάντων
τί ἔχει εἰς τὸ κεφάλι του.

— Τὸ δεύτερον γνωρίζεται εὐκολώτερα παρὰ τὸ πρῶτον. Ἀλλὰ
κ' ἐκεῖνο δὲν ἠμπορεῖ νὰ ᾔηε μυστικὸν εἰς κοινωνίαν μικρὰν ὡς
τῶν Ἀθηνῶν.

— Ἡ κοινωνία μας δὲν εἶνε πλέον τόσον μικρά. Ἔσον τὴν
ἠξέυρες.

— Ὅσον καὶ ἂν ἠϋξήσῃ, μικρὰ εἶνε πάντοτε.

— Ἄλλοτε ἐγνωρίζομεθα ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι, τὴν παγκρίνειν
περίπτου καὶ μεταξὺ ἐλατὸν ἀνθρώπων μόλις ἀπαντᾶς εἰς τὸν
δρόμον ἕνα γνώριμον. Ὅπως δὴ ποτε ὅμως . . . ὑποθέτω . . .

— Ὑποθέτεις ὅτι φοβοῦμαι, μοῦ φαίνεται. Ὅτι δηλαδὴ, οἱ
περισσότεροι τῶν κυρίων αὐτῶν καὶ τῶν κυριῶν φροντίζουν πε-
ρισσότερον πῶς νὰ διασκεδάσουν παρὰ πῶς νὰ φάγουν, καὶ συλ-
λογίζονται πλείοτερον πῶς νὰ ἐνδυθῶν παρὰ πῶς νὰ κατοικήσουν.

— Δὲν εἶνε καὶ αὐτὸ συνέπεια τοῦ πολιτισμοῦ;

— Ἐνδὲ εἶδους πολιτισμοῦ, τοῦ χειροτέρου. Ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς εἶνε πολιτισμὸς ἐξωτερικὸς, πολιτισμὸς κατ' ἐπίδειξιν, πολιτισμὸς πιθήκων. Θέλετε νὰ φανῆτε καλλίτεροι παρ' ὅ,τι εἴσθε, πλουσιώτεροι παρ' ὅ,τι εἴσθε, σημαντικώτεροι παρ' ὅ,τι εἴσθε. Διατί; Διὰ νὰ γελασέτε ὁ εἶς τὸν ἄλλον. Καὶ ἄρα τὸ κατορθώσατε, εἴσθε εὐχαριστημένοι, ἐνῶ συναισθάνεσθε κάλλιστα, ὅτι ὅλ' αὐτὰ εἶνε κωμωδία, τῆς ὁποίας οἱ ἠθοποιοὶ εἶνε συγχρόνως καὶ θεαταί.

— Πολὺ αὐστηρὸς καὶ πολὺ ἀπαισιόδοξος ἔγεινες.

— Οὕτε τὸ ἓν οὕτε τὸ ἄλλο. Βλέπω τὰ πράγματα πρῶτην φορὴν, καὶ δι' αὐτὸ τὰ βλέπω καθ' ἑαυτὰ. Δι' αὐτὸ ἔσως καὶ μὲ λυποῦν περισσότερον. Ἐν μόνον πρᾶγμα μὲ παρηγορεῖ.

— Ἄ! δόξα τῷ θεῷ! ἃς ἀκούσωμεν καὶ τὴν παρηγορίαν σου.

— Μὲ παρηγορεῖ ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ ἀθηναϊκὸς αὐτὸς πολιτισμὸς, τοῦ ὁποίου βλέπω σήμερον ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὅσα δείγματα, δὲν εἶνε ὁ ἀληθὴς καὶ πραγματικὸς πολιτισμὸς, ὅχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' οὐδὲ τῶν Ἀθηνῶν αὐτῶν. Ἐχω πεποιθήσιν ὅτι ὁ πολὺς λαὸς, ὁ ἑλληνικὸς, ὁ ἀθηναϊκὸς, ἔμεινεν ὀπίσω ἢ καὶ δὲν ἐμῆκεν ἔσως διόλου εἰς τὸν δρόμον αὐτόν, ὅπου παρατρέχετε σεῖς οἱ ἄλλοι. Δὲν ἠξέεύρω, ἂν ἐπολιτίσθη ἀλλέως, ἂν ἀνετρέψη πολιτικῶς, ἂν ἐξεπαιδεύθη, ἂν ἐμορφώθη, ἂν ἠθικοποιήθη. Δὲν τὸν εἶδα καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ κρίνω. Ἀλλ' ἔχω καὶ περὶ τούτου μερικὰς ἀμφιβολίας. Ὅπως δὴ ποτε ὁμοῦ εἶμαι βέβαιος, ὅτι εἰς τὸν κατήφορον αὐτὸν δὲν παρηκολούθησε τὴν δῆθεν πολιτισθεῖσαν μειονοψηφίαν σας. Εἶνε φρονιμώτερος ἀνκντιβρόχως καὶ πρακτικώτερος.

— Καὶ δὲν συμβαίνει ἄρα γε τὸ ἴδιον εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Δὲν εἶνε παντοῦ ὁ λαὸς εἰς κατωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ τὰς ἀνωτέρας τάξεις;

— Ναί, ἀλλ' ἐκεῖ ὁ πολιτισμὸς τοῦ εἶνε ὁ ἴδιος κατὰ ποιότητα, καὶ διαφέρει μόνον κατὰ ποσότητα. Ἐδῶ δε νομίζω, ὅτι ὁ λαὸς εἶνε ἀκόμη ἕλλην, ἐνῶ σεῖς δὲν ἐγείνατε ἀκόμη Εὐρωπαῖοι.

Ὅστω δὲ ὁμιλοῦντες οἱ δύο παλαιοὶ συμμαθηταί, ἐφθασαί εἰς τὸ ἄκρον σχεδὸν τοῦ περικλιτοῦ περιπάτου, καὶ χωρὶς κἄν νὰ τὸ παρατηρήσωσιν, εἰσῆλθον εἰς ἓν τῶν παρ' αὐτῷ κηπαρίων, εἰς οὗ

τὸ βάθος ὠρύετο, ἀπὸ προχείρου ξυλίνου ἰκρίωματος, ξενική τις μαϊνάς, ἀπότακτος ἱερόδουλος τῆς πανδήμου ἀφροδίτης.

Καὶ ἐπέσχεμεν! παρετήρησε δυσθύμως ὁ μεσίτης, περιβιέπων τὸ συμμιγές, πῶς κοινόν, ὅπερ ἐκάπνιζε μεγαλοφώνῳ ὑπὸ τῆς φιλιακρᾶ δένδρα τοῦ κήπου.

— Δὲν πειράζει, ἀπήντησεν ὁ ἀγαθὸς ξένος. Καθήμεθα ὀλίγον· πῶράμερα, ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ σκότος, καὶ παρατηροῦμεν. Τὸ θέαμα εἶνε ἀξιοπερίεργον.

Κ' ἐκάθισαν ἀληθῶς εἰς τὴν ἀποκεντρωτάτην τοῦ κήπου γωνίαν, ἧς μὲν εἰς ἐδείκνυσεν τὸ σκότος οἱ ἀπὸ τῶν κλάδων κρεμάμενοι ὀλίγοι καὶ καπνίζοντες φανοί. Ἐνόμισαν τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτι ἦσαν μόνοι. Δὲν εἶδον ὅτι πλησίον αὐτῶν, εἰς ἔτι βαθύτερον σκότος, ἐκάθηντο ἄλλοι, σιγήσαντες ἅμα ὡς ἤκουσαν κρότον βημάτων. Ἄλλ' οἱ γείτονες οὗτοι ταχέως καὶ θορυβωδῶς ἐδήλωσαν τὴν παρουσίαν των.

— Ἔλα βρέ! ἐρώνησεν αἴφνης εἰς ἐξ αὐτῶν· τί ἴσώπασες; Κόρυζα σ' ἐπικασε; Πιὲ ν' ἀνοίξῃ ὁ λακμὸς σου!

— Ἄς τὸ ποῦμε, τὸ λοιπὸν, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

— Ἄς τὸ ποῦμε, ἀφροῦ πιοῦμε, παρετήρησε τρίτος, ὁ εὐφυλόγος, φαίνεται, τὸς ἐμνημόνεως, καὶ ἐκένωσε ποτήριον ῥητινίτου.

Σπογγίσας δὲ διὰ τῆς εὐρείας αὐτοῦ παλάμης τοὺς μύστακας του, ἤρξατο ἕδων.

«Ὀλίγη ἢ παπαροῦνιας, παπαροῦνά μου!»

Τὸ ἔσμα τῶν, σιγαλὴ τὸ πρῶτον μονωδία, ἀντήχει βαθμηδὸν ἐντονότερον, ἀπέβη δὲ τέλος εἰς μεγαλόφωνον χωροδίαν, ἧς μετέσχον πάντες οἱ συμπόται. Ἡ φοβερὰ τῶν ὕλακῆ, ἢ συναπετέλουν φωναὶ πάρονοι καὶ βραγχώδεις, συνεκάλυψε ταχέως καὶ τῆς αἰοῦσας τῆς παρφώνιες, καὶ τῶν θεατῶν τῆς θορυβώδεις ἐπευσσημήσεις, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπηρετῶν τῆς ὀξείας κραυγᾶς, ἀγγελιδόντων ἕναρ βαρὸν καὶ γλυκὸν ἢ μίαν γκαζύζ. Συνώδευον δ' αὐτήν, δίκην ὑποκρούσεως, ποτηρίων πάταγος καὶ χειροκροτήσεις ἐξόθυμοι καὶ βοωμολογικὰ ἀστειύματα, ἀποτεινόμενα εἴτε πρὸς τὴν ἀπόσκηνην ἕδουσαν, εἴτε πρὸς τὸ κοινόν, εἴτε πρὸς τοὺς ὑπηρετὰς αὐ-

τοὺς τοῦ καφρανείου, ὁσάκις προσήρχετό τις αὐτῶν, κομίζων νέαν ὀκάν ῥητινίτου ἢ νέον μεζόν.

— Δὲν φεύγομεν; παρατιρεῖ ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Γιαννάκης πρὸς τὸν φίλον του.

— Φεύγομεν ἂν θέλης, ἀπαντᾷ ἐκεῖνος, ἐγειρόμενος, ἀλλ' ἐμὲ τὸ θέαμα δὲν μὲ δυσαρεστεῖ διόλου.

— Δὲν σέ . . .;

— Παντάπασι. Βλέπω πῶς διασκεδάζει ὁ ἀθηναϊκὸς μου ὁ παλκιός, ὁ ἀληθινός, ὁ γνήσιος, καὶ βλέπω ὅτι εἶχα δίκαιον. Αὐτὸς τὸν ὁποῖον βλέπετε ἐκεῖ, εἶνε ὁ πραγματικὸς πολιτισμὸς τοῦ σημερινοῦ Ἑλλήνου.

— Δὲν ἔχεις διόλου δίκαιον, διότι αὐτοὶ εἶνε κοινοί, πρόστυχοι ἄνθρωποι, . . . καὶ εἶνε μεθυμένοι.

— Κοινοὶ ἢ πρόστυχοι, ἀδιάφορον· εἶνε λαὸς, καὶ ὁ λαὸς αὐτὸς δὲν ὁμοιάζει ὁλόλου μὲ σᾶς τοὺς δῆθεν πολιτισμένους. Ἄν σὶ ἄνθρωποι ἔπιαν κἄτι περισσό εἶον κ' ἐμέθυσαν, δὲν σημαίνει τί ποτε. Πικροῦ ὁ λαὸς πίνει κἄτι περισσότερον καὶ μεθᾷ. Ἄλλ' εἶνε φυσικοί, εἶνε ἀνεπίπλαστοι, δὲν ὑποκρίνονται, δὲν προσπαθοῦν νὰ φανοῦν καλλίτεροι παρ' ὅ,τι εἶνε. Εἶνε τέλος πάντων τὸ αὐτοῦς; καὶ ὑπάρχουν φυτὸν, ἐνῶ σεῖς εἴσθε φυτὰ καλλιεργημένα ἐντὸς θεομακηπίου, τὰ ὁποῖα ἐβλάστησαν ὄχι ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀλλὰ ὑπὸ τὴν τεχνητὴν θερμότητα ξένων κηπουρῶν . . . τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων, τῶν γαλλικῶν μυθιστορημάτων καὶ τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου. Εἶνε ἴσως λυπηρὸν, ὅτι ὁ λαὸς αὐτὸς δὲν ἐμορφώθη καλλίτερα, δὲν ἐσυνεβήθη νὰ πίνῃ ὀλιγώτερον, νὰ ἦνε σεμνότερος, νὰ μὴ βωμολογῇ. Ἀλλὰ, λυπηρὸν ἢ εὐχάριστον, αὐτὸ εἶνε τὸ πρᾶγμα. Σεῖς ὑπάγατε ἐμπρὸς καὶ αὐτὸς ἐμείνειν ὀπίσω. Ἴσως ἴσως μάλιστα ἐμείνειν ὀπίσω, διότι ἐπροχώρησατε σεῖ, τόσον πολὺ ὥστε ἀπελπίσθη νὰ σᾶς φθάσῃ. Ἄν ἐππηγίνατε ὀλίγον ἀργότερα, θὰ σᾶς ἔβλεπε, θὰ σᾶς ἠκολούθει καὶ θὰ ἦτο κέρδος καὶ διὰ τοὺς δύο σας. Ἀλλὰ τὴν πού νὰ σᾶς ἴδῃ; Σεῖς ἀνέβητε, νομίζετε τοῦλάχιστον ὅτι ἀνέβητε εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ αὐτὸς μένει κάτω, εἰς τοὺς πρόποδας, ἐκεῖ ὅπου ἦτο, καὶ ἀκούει μόνον ἐνίοτε μακρόθεν, ὅτι τὸν ὀνομάζετε πρόστυχον. Θὰ μὲ εἶπῃς ἴσως παρὰ

Ξενον, ὅπως μ' ἔλεγες πάντοτε· ἀλλ' ἐγὼ προτιμῶ τὴν χονδρὰν αὐτὴν καὶ πρόστυχον ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ἰδικόν σε, λεπτόν καὶ πολυτισιμένον ψεῦδος.

Οἱ δύο φίλοι προῦχώρησαν βραδυποροῦντες. Ἡ νύξ ἦτο πανσέληνος, καὶ δροσερὰ διέπνεε τοὺς στύλους τοῦ Ὀλυμπίου ἢ ἀπὸ τῆς θαλάσσης αὔρα. Οἰδέτερος αὐτὴν ἠσθάνετο διάθεσιν πρὸς ὕπνον, ὁ δὲ Δημητράκης τούγκντιον πολλὴν εἶχεν ἔτι ὀξύν δι' ἑμίλιαν. Ἦθελε νὰ ξεθουμάνῃ, ὡς ἔλεγε, καὶ ἐξέθουμανεν ἀληθῶς ἐπὶ δύο ὄλας ὥρας κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ τλαιπώρου μεσίτου ὄλων τὴν ἐκ τῶν προσφάτων αὐτοῦ ἐντυπώσεων βαρυθυμίαν.

Ὅτε ἐφθασαν πρὸ τῆς θύρας τοῦ ξενοδοχείου, ἐσήμεινε μεσονύκτιον.

Ὁ Γιαννάκης δὲν κατεκλίθη.

Ἀνῆψε τὸ φῶς, ἐκάθισεν εἰς τὸ τραπέζιον του καὶ ἔγραψεν:

« Ἀγαπητέ μου φίλε.

Ἦλθα χθὲς εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀναχωρῶ αὔριον εἰς Κωνσταντινούπολιν. Μὴν ἀπορήσης, ὅτι φεύγω τόσον γρήγορα. Ὅ,τι εἶχα νὰ εἰδῶ τὸ εἶδα, καὶ εὐρίσκω ὅτι εἶχες πολὺ δίκαιον, ὅτε μ' ἔλεγες ὅτι αἱ Ἀθηναὶ ἔγειναν ἀγνώριστοι. Τὸ ἐξωτερικόν, ἢ ἐπιφάνεια, μετεβλήθησαν ἀληθῶς πολὺ. Οἰκίαι πολλαὶ καὶ μεγάλαι, ἀμαζαὶ ὠραῖαι, ἄνθρωποι ἐνδυμένοι καλλίτερα, κυρίαι ἐνδυμέναι. . . . ἅς εἰπῶ καὶ αὐταὶ καλλίτερα. Ὁ κόσμος διασκεδάζει πολὺ, καὶ διὰ νὰ διασκεδίσῃ ἐν μόνον συλλογίζεται: πῶς νὰ κερδήσῃ χρήματα. Μικροὶ μεγάλοι ἔγειναν μεσίται καὶ παῖκται· τὰ ἄλλα ἐπαγγέλματα δὲν εἶνε φαίνεσθαι τόσον προσοδοφόρα. Αὐτὰ λέγων, ἐννοῶ τὸν καλούμενον κελὸν κόσμον, διότι αὐτὸς εἶνε παντοῦ ἢ ἐπιφάνεια. Ὁ ἄλλος κόσμος, ὁ λαός, ἡ οὐσία, πολὺ ὀλίγον μετεβλήθη. Εἶνε ὁ αὐτὸς πάντοτε, ὁποῖος ἦτο καὶ πρὸ τριάκοντα ἐτῶν· μόνον ὅτι ἔγεινεν ὀλιγώτερον κόσμος. Αὐταὶ εἶνε ἐν συνόψει αἱ ἐντυπώσεις μιᾶς ἡμέρας. Ἰσως σοῦ φανῆ, ὅτι ἐβιάσθην κἄπως νὰ μωρφώσω ἐντυπώσεις. Πιθανὸν νὰ ἔχῃς δίκαιον· τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι

ἡ παρατήρησις εἰκοσιτεσσάρων ὥρων δὲν μ' ἐνθαρρύνει νὰ ἐξακολουθήσω.

Ἐναβλεπόμεθα.»

I.....

Καὶ ὁ Γιαννάκης ἀνεχώρησεν ἀληθῶς τὴν ἐπαύριον.

Μὴ λησμονήσῃ, παρακαλῶ, ὁ πεπολιτισμένος μου ἀναγνώστης, ὅτι ὁ παλαιὸς οὗτος Ἀθηναῖος ἦτο σχεδὸν πρεσβύτης, καὶ ὅτε κατ' ἀνάγκην ἐπρεσβύτιζεν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1883.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

